

Nr 4

Utlåtande i anledning av motioner angående påföljden för butikssnatterier.

I de likalydande motionerna I: 838 av herrar *Lindblad* och *Eric Peterson* och II: 992 av herrar *Ullsten* och *Strömberg* hemställas »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning om förutsättningarna för att förenkla handläggningen av varusnatterier av engångsnatur, t. ex. genom att ersätta den straffrättsliga påföljden med en lämpligt utformad kontrollavgift».

1968 års brottmålsutredning

I början av år 1968 tillkallades en sakkunnig med uppdrag att utreda frågan om formerna för handläggning av mål angående vissa lindrigare brott m. m. (direktiv, se riksdagsberättelsen 1969 Ju 54).

Dåvarande chefen för justitiedepartementet, *statsrådet Kling*, bemyndigades tillkalla den sakkunnige samtidigt som han remitterade till lagrådet ett förslag om vidgat tillämpningsområde för strafföreläggande. I motiveringen till förslaget berördes bl. a. de allt vanligare butikssnatterierna. Statsrådet *Kling* framhöll därvid att beaktansvärd kritik framförts mot handläggningsformerna i mål av detta slag, innebärande att förfarandet inte bara är för omständligt och dyrbart för samhället utan också kan vara onödigt påfrestande för den misstänkte. Han uttalade också att det är viktigt att med kriminalpolitiska eller andra medel minska frekvensen av sådana brott och att dessa frågor är av sådan art att de bör utredas i särskild ordning. I samband därmed borde också ytterligare utredas frågan om lämpligaste formerna för handläggning av andra grupper av enklare brottmål, t. ex. sådana där talan om skadestånd har medgivits.

Enligt utredningsdirektiven skall den sakkunnige utreda inte endast sådana frågor som är förbundna särskilt med butikssnatterier utan även den mera allmänna frågan om formerna för beivrande av sådan brottslighet som nu måste behandlas av domstol i ordinär brottmålsprocess, trots att den är av lindrigare art och föranleder endast bötesstraff samt dessutom i regel är lättbedömd.

Vad angår den sistnämnda frågan bör den sakkunnige pröva, om ett nytt institut eller i övrigt nya regler bör införas för prövning av vissa enklare

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 9 saml. 1 avd. Nr 4

brottmål. I direktiven diskuteras utförligt den närmare utformningen av det ifrågasatta nya förfarandet.

I ett senare avsnitt i direktiven diskuteras frågan om möjligheterna att minska frekvensen av butikssnatterier. Diskussionen mynnar ut i följande ställningstagande.

För sådana fall då affärsidkaren driver saluföringen i former som skapar påtagliga risker för tillgrepp från kundernas sida, kan övervägas om det inte i princip bör ankomma på honom själv att svara för beivrande, om han önskar sådant. Om samhället sålunda inte — eller åtminstone inte obetingat — ställer polisens utredningsmaskineri och allmän åklagares tjänster till förfogande i fall av angiven art, kan detta vara ägnat att skärpa affärsidkarnas försiktighetsmått. Denna fråga bör närmare utredas av den sakkunnige. Därvid bör också övervägas, om en likartad ordning i åtalshänseende kan vara motiverad också vid vissa andra brott.

Slutligen anför statsrådet Kling följande.

En annan fråga som för butikssnatteriernas del bör undersökas närmare är det i den allmänna debatten nämnda uppslaget att skapa en påföljdsform på avtalsrättslig grund. I och för sig skulle sålunda kunna tänkas att för självbetjäningsbutiker ha en ordning med kontrollavgift, som kunden blir skyldig att betala om det visar sig att han innehar en vara som inte visas vid kassan. En ordning av i princip sådan innebörd tillämpas vid vissa trafikföretag, när passagerare ertappas med att färdas utan biljett. Emellertid är det flera frågor som behöver utredas närmare innan en sådan metod kan förordas för självbetjäningsbutikernas del. Sålunda kan det vara tveksamt, om det redan med besökarens inträde i en sådan butik kan anses uppkomma ett sådant avtalsrättsligt förhållande att en kontrollavgift framstår som en berättigad vitespåföljd vid »avtalsbrott». Ytterligare uppkommer frågan hur mycket man bör kräva, när det gäller att klargöra för kunden vilka »avtalsvillkor» han underkastar sig genom att besöka affären och vilken kontrollavgift han riskerar att få utge om han bryter mot sådana villkor. Man kan också hysa tvekan om frågor av denna art, inbegripet kontrollavgiftens storlek, är sådana att de bör lösas lagstiftningsvägen. De problem som jag nu har berört bör övervägas närmare av den sakkunnige.

Utskottet

I förevarande motioner yrkas att riksdagen skall begära en utredning om förutsättningarna för att förenkla myndigheternas handläggning av varusnatterier i de fall då snatterierna är av engångsnatur. En förenkling kan enligt motionärerna komma till stånd exempelvis genom att den straffrättsliga påföljden ersätts med en lämpligt utformad kontrollavgift.

År 1968 tillkallade justitieministern efter Kungl. Maj:ts bemyndigande en sakkunnig som skall utreda frågan om formerna för handläggning av mål angående vissa lindrigare brott m. m. Den sakkunnige skall utreda bl. a. frågor som är förbundna med butikssnatterier. Därvid skall övervägas möjligheten att för självbetjäningsbutiker införa en sådan ordning med

kontrollavgift som åsyftas av motionärerna. Då den av motionärerna väckta frågan således redan är föremål för utredning, är något riksdagens initiativ i anledning av motionerna icke erforderligt.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 838 och II: 992 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 februari 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK SVEDBERG

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Schött (m), fru Lindström (s), herrar Sörenson (fp) och Hans Petersson (fp);

från andra kammaren: fröken Bergegren (s), herrar Dockered (cp), Wiklund i Stockholm (fp), fru Kristensson (m), herrar Hansson i Piteå (s), Polstam (cp), fröken Åsbrink (s) och herr Jadestig (s).